

OMYLIĆ SIĘ (234) *vb pf*

omylić się (233), **omelić się** (1) *SeklKat* V2v.

się (150), się (84).

o jasne; omelić z tekstu nie oznaczającego é.

inf omylić się (42). ◇ *fut* 1 sg omylę się (4). ◇ 2 sg omylisz się (18). ◇ 3 sg omyli się (28). ◇ 1 pl omylimy się (4) *RejZwierc*, *CzechRozm*, *NiemObr* (2), omyl(e)my się (1) *KrowObr*. ◇ 2 pl omylicie się (4). ◇ 3 pl omylą się (6). ◇ *praet* 1 sg *m* -em, -m się omylił, omyliłem się (11). *f* -em, -m się omyliła (3). ◇ 2 sg *m* -eś się omylił, omyliłeś się (8). *f* -ś się omyliła (1). ◇ 3 sg *m* omylił się (48). *f* omyliła się (2). *n* omyliło się (1). ◇ 1 pl *m pers* -smy się omylili (3). ◇ 2 pl *m pers* -ście się omylili (1). ◇ 3 pl *m pers* omylili się (19). ◇ *con* 1 sg *m* bych się omylił (2). ◇ 2 sg *m* by się omylił (1). ◇ 3 sg *m* by się omylił (11). *f* by się omyliła (1). *n* by się omyliło (1). ◇ 1 pl *m pers* byśmy się omylili (4). ◇ 2 pl *m pers* byście się omylili (2). ◇ 3 pl *m pers* by się omylili (2). ◇ *con praet* 3 pl *m pers* by się omylili byli (1). ◇ *impers con* by się omyliło (1). ◇ *part praet act* omyliwszy się (5).

Sł stp notuje, *Cn s.v.* *omylam się*, *Linde XVI* (jeden z niżej notowanych przykładów) – *XVII(XVIII)* – *XVIII w. s.v.* *omylić*.

1. *Popelnić bład pomylić się, pobłądzić; decipere, mentiri PolAnt; aberrare, declinare, fallere Mącz* (156) : tego dlá iijetz notz iest/ byściefie nieomylili / a iego zwolenika nieięli *OpecŻyw* 104v, 84v; *PatKaz II* 60; *HistJóz* C4v; Ku czemu wzdy myłł mam chilić A by fię wzdy nieommylić *RejKup* n2v; Czy Luther nye człowyek był? (–) Był człowyek/ y yáko człowyek mógł fye omylić. *KromRozm I* B2v; *KromRozm II* r; *GliczKsiąż* C5v; y owfzem gdyby z włafney wiadomości fądził/ mogłby fye omylić y ftronam wiele vbliżyć/ mniemáiąc áby o tym dobrá á pewną wiadomość miał. *GroicPorz* aa3v; Abyś fnać nie podnioł otzu do niebá/ y vyrzaeś Słońce/ y Kxiężyc y włyfztki Gwiazdy niebiefkie/ y omyliwłzy fie/ klániaeś fię przed nimi. *KrowObr* 111, 110v; *RejFig* Bb6; *RejZwierz* 13; niewiemy iákośmy fie włyfzcy omylili/ iż pirwłze pieniądze ktorefmy wam dáli zá zboże/ záfięfmy ie do domu z wormi przyniefli *BielKron* 17v, 106; *Falsus sum, Omyliłem fie. Mącz* 117a; *Recte meministi? Pámieťałzli to dobrze/ nieomyliłefli fie? Mącz* 348d, 44a, 57d, 117a, 180b, 247d, 422c; *RejZwierc* 180, 186v; Albo fie z Miłtrzámi zafię vgodzić chcecie: álbo fie *Impressor* omylił/ á wydrukował wiefłzey/ miáfto wiefcey. *WujJud* 65; *BudBib I* 59v *marg*, 1.*Reg* 15/29, *Ier* 20/10; *Strum* D2; Bo gdy czego nie rozumie/ mnima żeby fię omylił piáraz *BudNT* c4v, b5v, c, cv [2 r.], li8v; ázałzby fie on pilny Hiftoryk żydowłki Iozeff tákże też omylił? *CzechRozm* 137v, 49, 69v, 137v; Lecż iáko to iest rzecż podobna/ że y ty łam możelz fię omylić *ModrzBaz* 65, 65 [2 r.]; wierzyć racżey mamy/ iż kościół Boży omylić fię nigdy nie może. *SkarJedn* 290, 283; *Calag* 301b; Bo zmysty náfze omylić fię bárzo łácnó mogá: ále ná słowie iego [*Chrystusa*] omyleni być niemożem. *SkarŻyw* 91; Papielz około potocznych rzecży omylić fie może/ ále około wiáry nigdy. *SkarŻyw* 213, 99; *Miechouius folio* 285. y w Nowogrodku powiáda. A Wapouius omyliwłzy fie w Grodku [*Zofija*] przechrzczona. *StryjKron* 552 *marg*, 380; *Drukarz fię podobno omylił kládqć widome miásto widziánego CzechEp* 198; *NiemObr* 74; *Sczęśliwy ia człowiek bych mógł ták vżyć tego/ Iákobych fye nie omylił/ co iest leplzého KochPieś* 18v; *PudłFr* 44; *OrzJan* 117; Bezá śmie to mowić/ że ábo fię *Lukałz S.* omylił ná tym mieyfcu/ ábo ktoś infzy przypifał te fiowá: y waży fię odmieniáć fłowá Boże.

WujNT 288; Pewnieyſze mi twoie [*Boże moj*] ſłowo niżli moje oko/ ktore [...] pátrząc ná pozłocony groſz/ á mniemáiąc áby złoty był/ omylić ſię może. *SkarKaz* 160a; iáko nie ma być wielkie ſzczęście tych ktorzy o Pánu Bogu ták wiele wiedzą/ nie po rozumie ktory ſię omylić może domyſlána/ ále pewną y z niebá obeſlána y ziąwioną wiadomością? *SkarKaz* 274b; Ták ſobie dumał/ y ták oknem ſię wychylił/ Tuſząc że nie wyſoko: ále ſię omylił. *KlonWor* 43.

omylić się na czym (55): *SeklKat* V2v; *RejKup* c3v; *ZapWar* 1549 nr 2657; Damci tego kilka przykłądów/ gđzye y wyſokyeo á doſwyadłfonego rozumu/ á ktemu wyelkyey ſwýetobliwofci ludzye omylili ſye ná wykłádzye piſmá. *KromRozm II* p4v, c3v; *KromRozm III* C, C2v; *KrowObr* 77v, 115; *RejFig* Cc8; *OrzRozm* F3v; ktora [*Libusa*] dobrze ſpráwowála y ſądziła/ á ni náczym ſie nie omyliá. *BielKron* 318v, 159v, 167, 419; *Palatum sagax in gustu, Oſtrego ſmáku*/ nie omyli ſie ná koſztowaníu. *Mqcz* 364a, [176]c, 265c; *GórnDworz* L8, Ggv; *RejPos* 287; bo ci máią tym obyczáiem wſzyfthkim dobre ſerce wczynić ktorzy ſie ná przodku potkáią á nieprzyacielſkie woſko przełomiá/ a ielliby ſie omylili ná czym/ źle wczynią ſerce drugim. *BielSpr* 22, 5v; *Strum* R4; chociaſz to Erálmus oycowi przyczytał/ ále ſie ná tym omylił/ bo tego nie rozumiał. *CzechRozm* 63, 74v, 121, 134v, 211, 212; *PapPan* N2; *SkarJedn* 45; *SkarŻyw* A5, 357; álebych ſię ná heretyctwie mógł omylić/ niedoſwiádczywſzy wprzod ſłowem Bożym porządnie *CzechEp* 45; á ia tuſzę iż [...] bádać ſię o národzeniu Chriſtuſowym nie trzeba: bo ſię omyli káždy ná tym/ kto mnima iżby doſćignąć miał tych rzeczy zákrytych. *CzechEp* 220, 29, 78, 121, 127, 362; *NiemObr* 14, 112, 179; A ieſli Ennius prawdę powiádał/ iż ſtárými obyczáymi Rzymſka rzecz ſtoi/ nie omylił ſye y Cicero ná tym/ tuſząc/ że ten vpadek ſtárych obyczáiów miał zá ſobą y rzeczpoſpolitą potárgnąć *KochWr* 27; *ActReg* 129; Ná czterech ſię zmyſlách omylił *LatHar* 386 marg, [+11]; *SkarKaz* 160a; *SapEpit* D2. Cf »na swym mni(e)maníu, zdaniu ſię omylić«, »na pamięci ſię omylić«, »na ſwej powieſci ſię omylić«, »na swym przedſięwzięciu ſię omylić«, »omylić ſię na ſłowiech«, »na wierze ſię omylić«.

omylić się na kim [= *w stosunku do kogo*] (5): Poetowie piáli/ iż Liberius/ tho ieft/ Bachus napirwey wino wynálał/ tu ſie iáwnie okazało ná Noim/ iż ſie omylili ná Liberiufie/ przypifáli mu to iż ie pijał dobrze. *BielKron* 6; [*Scewola zabił kanclerza zamiast króla, bo go nie znał*] wiedz krolu [...] áczem ſie ia omylił ná tobie/ ále tráfiſz ná tákiego co ſie nie omyli. *BielKron* 106, 106; *CzechRozm* 69v; *WujNT* 297.

omylić się w czym (18): *LubPs* Q2, bb; Bo yż nietylko w ſkładaniu liter może ſię chutko omylić *KwiatKſiąz* Q3v; wiedzyał on to wſzytko/ [...] iż tám miály być nań rzeczy wymyſláne á wyftháwione/ iákoby ſie w czym omylił/ á iákoby byli mogli w czym náleſć iáką omylną ſpráwę ábo náukę iego. *RejPos* 225; *HistLan* A2; We wſzelkich ſpráwach innych ná ſwiecie może być popráwá/ iellí ſie kto w czym omyli/ ále porázká Woienna nie może być nigdy nágrózoná/ gđyz zárazem idzie ſzkodá y winá/ y ſmierć zá obłądzeniem. *BielSpr* 6; iż káždy człowiek ſnádnie ſię bárzo omyla/ y owfzem nie podobieńſtwo żeby ſię y ia omylić wczem niemiał/ gđyz widzimy ná oko/ iako ſię bárzo y wielcy á mądrzy ludzie potykáią. *BudBib* c3, c3; Ale co za podobieńſtwo żeby ſię we wſzytkich księgách piárze omylili? *BudNT* li8v; a omylił ſie naprzod w liczbie piſząc liſt 29. miałto 37. *CzechRozm* **7, 51; á zábity pod Fridburgiem Roku 1328. nie roku 1307. iáko ſie tu Drukarz w Kronice Miechowiuſowey omylił lat dwudzięta y trzemá. *StryjKron* 380; *CzechEp* 45; *NiemObr* 13, 93; Ale ázaż nie ſłuſzniey

wierzyć/ że fię ábo íam Epiphánius/ ábo íi ktorzy go przepísowáli/ w tym omylili; á niźli pówác y odmieniác fłowá Apóstołkie *WujNT* 603; *CzahTr* B2. *Cf* »w kupnie się omylić«.

W połączeniu szeregowym (1): A cołz ia próftak y nieuk niemiałbym fię wták wielkiey á trudney rzeczy omylić/ ípotknać/ y vpaść? *BudBib* c3.

W przeciwstawieniu: »omylić się, prawdę mowić« (1): Abowiem gdyby fie on omylił/ á ty byś prawdę mowił/ tedyby prawdá twoiá Grámmátyki y Dialektiki tákiey nie potrzebowálá. *CzechRozm* 63v.

W porównaniu (1): (marg) Smyfłom nic nie wierzyć. (-) iáko woł y ósieł ták fię ná tey potráwie omylicie. *SkarKaz* 160a.

Przysłowie: A ínadź mie íi więcey opuścziáią Ktorzy ze mnie dobrodzieyftwo zn[áią] [A mn]ie nielza iedno w fwyh tełknicach [Ięcze]ć/ wołác fkarzyć po vlicach [Bom] fie w rynku bárzo omyliła [Wízy]tkęm tám íwą nádzieię ítráciłá. *RejRozpr* K2v.

Fraza: »[czyje] słowo się nie omyli [= nie odmieni]« (1): Wolimy przedię ízukác fwieckiego báłwáná/ Opuścziáiąc niedbále ták pewnego Páná/ Ktorego fie namnieyfe fłowo nie omyli/ Gdyż on tu kázde ferce iáko chce náchyli. *RejWiz* 187v.

Zwroty: »bardzo się omylić« (21): iako fie ten omyla ktory fádzi dobroć człowieczą z ięzika íż on pięknie mowi albo łagodnie. tak też on fie barzo omyli ktori będzie mnimiał złego być íż íeft rozooki, gdyż drugich członkow dobra fkładnoć będzie o dobroci fwiatczyła. *GlabGad* Mv; *RejRozpr* K2V; *SeklKat* V2; *RejKup* í3v, 8v; *LubPs* Q?; *KrowObr* 77v, 115, 221v, 222; bo by fie kázdy ná tym bárzo omylił/ y nie dármo íeft oná przepowieść/ Nie kázdi pan/ co w bláwacie. *GórnDworz* L8; *HistLan* D; *HistHel* B4v; *BudNT* c4v; *CzechRozm* 74v, 121, 135v, 212; *SkarŻyw* A5; *CzechEp* 121, 127.

»dziecinnie, śmiesznie się omylić« (1:1): *BudBib* c2v; Były tedy miedzy onemi księgámi iedne Korfendocenískie cudnie po Grecku/ ále przez głupiego pífarzá pífáne. Wtych (iako Erafmus pífze) śmiesznie fię pífarz omylił. *BudNT* b5.

»w kupnie się omylić« (1): íeft przy tym y náuká koniá dobrého poznác/ by fye w kupnie nieomylił *SienLek* 164v.

»z łacińskiego się omylić« = *popęlnić błęd w tłumaczeniu wzorując się na przekładzie łacińskim* (1): Y tu fię dziecinnie tákże z Lacińskiego omylili/ nie weyzzawfzy do zrzodeł Grecfkich. *BudBib* c2v.

»na swym mni(e)maniu, zdaniu; w swym mni(e)maniu się omylić« [*szyk zmienny*] (4:1;2): Ano fie w mniemaniu fwoim ínadź bárzo omylili *LubPs* Q2; Nostra nos fefellit opinio, Omylilifmy fie ná fwym mniemaniu. *Mącz* 265c, [176]c; ná fądziech/ ná íeffyach/ przy rozbieraniu rzeczy wielkich/ prędzey fie záfwdy ieden człowiek ná zdaniu ná fwym omyli/ niź wielka gromádá ludzi. *GórnDworz* Ggv; Iedno fie wždy ítrzeż omylić w tym hárdim mniemaniu/ Boć nie dobrze kto fie fádzi ná fwym włáfnym zdaniu. *HistLan* A2; ále íeíliź fie ná fwym mniemaniu omyłá/ tedy fie to pokaże íż plotá fámi nie wiedzieć co. *CzechRozm* 134v, 212.

»na pamięci się omylić« = *źle zapamiętać* (1): íż Márek y Lukáfz nye z pánfkyey náuki pífáli/ Páweł go też nye fluchał. Ale y oni ktorzy go [*Chrystusa*] flucháli/ mogli fye ná pámyęci omylić: Bo nye rychło po zmartwych wfányu Pánfkim pífáli. *KromRozm II* c3v.

»na swej powieści się omylić« = *pomylić się w zeznaniach* (1): GDy fye kto v Sądu ná fwey powieści omyli/ iże nie z vmyłfu rzecze/ może fye poprąwić bes szkody fwey. *GroicPorz* t3v.

»na swym przedsięwzięciu się omylić« (2): *CzechRozm* 135v; y zwyciężywłszy włzytki trudności/ ziácháli fię tu ná ten święty y powłzechny Zbor/ [...] y ná fwym fię przedsięwzięciu nie omylili. Bo po długim y trudnym wybádaniu/ zá łalką Duchá S. do naświętczey ktorey prągnęli iedności przyfzli. *SkarJedn* 270.

»omylić się na słowech« (1): Labi veribus, Omylić fię ná słowech. *Mqcz* 180b.

»na wierze, w wierze się omylić« = *pobłdzić w wierze* (1:1): *RejKup* c3v; ná czym przestawiając/ pewni być możemy/ iż fię w wierze náfzey nie omylomy. *NiemObr* 93.

Szeregi: »omylić i oszukać się« (1): Abyłmy fię (iáko Auguſtyn S. mowi) ábo ná oblubieńcu ábo ná oblubienicy nie omylili y nie oſzukáli. *WujNT* 297.

»unieść się, omylić się« [*szyk* 1:1] (2): *RejAp* 196v; Ale rádżę idź zá dobrym/ pewnie fię nie omyliłz/ á nie wniefielz fię s poćciwey á s potrzebney drogi ſwoiey. *RejZwierc* 142.

»upaść a (i) omylić się« (2): *RejPos* 142v; Pytaymyż ich powtore/ iefli ci ludzie/ [...] omyłce y obłędzeniu nie podlegli/ [...]. A iefli o káżdym zoſobná/ przyznác to mułżę/ iż człowiekiem będąc/ vpáść/ y omylić fię może. *NiemObr* 175. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

W przen (1) : Tám [*w raj*u] wnet Pan/ ácz z wielkim żalem nád vpadkiem iego [*człowieka*] vczyñił dofyc bołkiemu dekretowi ſwoiemu/ ktory fię nigdy zmienić áni omylić może: wyrzucił go wnet od obliczności ſwoiey *RejPos* 101.

2. *Zawieść się, doznać rozczarowania* (78) : *BierEz* O4v; *RejJóz* K7v; *RejKup* b3, Cv, i2v [2 r.], i4v, 17v [2 r.] (11); Y ty iefliże fię też k mey rádzye przychylilz/ Poznałz to w krotkim cześie iż fię nie omyliłz. *RejWiz* 32; *RejFig* Bb3, Dd4v; *BibRadz Dan* 11/6; *OrzRozm* S3; A to też wiefz [...] iż s piekła á s takie⁸⁰ oładzenia iuz żadnego odkupienia nie máłz. Wáruyże fię omylić/ iefliby fię nádzyewał/ áby cie s tego/ iefli cie teraz oładzono/ po ſmierci wydzwoniono/ wykropiono/ ábo wykádzono. *RejPos* 147; *RejZwierc* 93, 138, 194v; Pierwłzybyim ia był/ coć vfaiąc Boże Omylić fię miał *GrabowSet* D2v; Rękámi memi ſzukałem Bogá/ y nie omyliłem fię. *WujNT* 388.

omylić się kim [= *być przez kogoś omylonym*] (1): Y ſługá ien im przydawał/ Ieleniá támo nie widział. Ielen fię z tego wefelił/ Iże fię táko vtáik: Aż mu rzecze co ſtárfzy woł/ Prožność goſćiu iefzcze wefoł. Sługá fię tobą omylił/ Iże tego nie pilen był: A przydzielili ſam goſpodarz/ Tu fię przed nim nie záchowałz. *BierEz* R2v.

omylić się na kim (17): *RejKup* f6; A iżbyłmy fię tefz/ y ná thych pokornych zwolennikach ktorzy fię kryłtułowymi być miánuią y tziñią nieomylili y iákich inſzych obłędliwych/ y ántykryłtowych zwolennikow nieprzyimowáli *KrowObr* 3v; *RejZwierc* 123v; Luter z żałoſcią tego vżywał/ iż fię omylił ná tych o ktorych miał dobrą nádzieię ſłowu prawdziwemu mieyfce dáć *BielKron* 204, 226, 244, 261; Nieomyliłz fye ná żadnym Herborćie nigdy/ á zaż niewidzilz/ iáko ci ludzie miłość á pokóy miedzy námi w Przemylkiéy Ziemi mnożą *OrzQuin* B4v; A thák iżem fię ia nie raz iuz/ ná przyiacielu/ [...] omylił: przychodzi mi tho częłtho ná mył/ iżby lepiej nie vfác nikomu ná ſwiecie *Górndworz* Mv; *RejPos* 14; ACzem fię ia ná ſyniech/ ſmutna omyliłá/ Ale mię wždy coruchná moiá poćiefzylá. *BielSat* H2v; *BielSpr* 2; *CzechRozm* 240; nikt fię ná tey Mátcie miłofierdzia nigdy nieomylił *SkarŻyw*

460, 213; *KochMRot* B4; Inna rzecz iest/ gdy się panowie y ci co wrzędy podaią omylą ná ludźiech/ ábo gdy y z dobrych ná wybieraniu/ złemi się ná íprawowaniu wrzędow ítaia. *SkarKaz* 610b.

omylić się na czym (28): Bowiemś dopomogł iemu iż sie wśytko po myśli iego ítało/ á czego kolwiek potrzebował ninaczem sie nieomylił. *RejPs* 29v, 82, 115v; ale pan twoy gdj bedzie chcial przyazlywye a fáłfyeczkie íkrolem ye⁸⁰ M. zyz. [!] nieomily sye na przyazny a na lascze pana mego *LibLeg* 10/154; Nyechczanz abi na náfchey wyerze kthorałzmi Czefarzewi Ie⁸⁰ Mczi daly ad [!] od Ie⁸⁰ Mczi ya thefzh wízyaly myal fzye ye⁸⁰ M. omilicz. *LibLeg* 11/136v; Wiem że gdy kto na pomocz/ wiernie wzywa ciebie Zadny sie na twym boftwie nigdy nie omyli A dozna dziwney łaski/ każdy w krotkicy chwili *RejJóz* C3, K7; A zewślad mie ítrach zeymuje Sercze yakes vpád czuje Kiedym íyę natym omylił Czegom zwielka pracza nabył *RejKup* Bbv; Synu miły [...] Tákież y ty corko ma bierz to w myśli twoie. Co ítárszy náuczaią [...] Tákież moiey powieści teraz mieysce daycie. Bowiem sie ná mey mowie nigdy omylicie *BielKom* C3v, D5; *GliczKsiąż* Gv, Hv; Vkałz pímo Swięthe/ iż sie ná iednaniu y przytznach ich [świętych] nigdy nieomylemy? *KrowObr* 210; *Leop 2.Mach* 5 arg; [*Balaban do Machometa*] á wzdym sie ták nád nádzieię/ ná fwey forthunie omylił/ zem hániebnie od máłego ludu porażon *BielKron* 256v, 6, 227, 448v; *Mącz* 138a; więc kiedy sie człowiek w tey mierze/ ná fwym mnimaniu omyli/ á iż mu sie ták nie zdarzy/ iáko sie nádziewał ále opák *GórnDworz* L4; *RejPos* 190; *GrzegŚm* Av; *CzechRozm* 212; *PaprPan* A3v; y nieomylił się ná tey vfności w Pánie fwym. *SkarŻyw* 285; *CzechEp* 59; Strzeż/ prószę/ Rycerzu nieprzewyciężony/ Aby nieprzyiaćiel z wzgárdą wyrzucony/ Gdy/ się z fwym pošłkiem o mię będzie sílił/ Zá twoią pomocą/ ná wżem się omylił. *GrabowSet* P2v; *KochFrag* 48.

omylić się w czym (4): *GliczKsiąż* A4v; Ale sie w nádzyei fwey thák bárzo omylili *LubPs* hh; *BibRadz* I 291 marg; *CzechRozm* 65.

Zwroty: »bardzo się omylić« [szyk zmienny] (7): *GliczKsiąż* Gv; *LubPs* gg2v, hh; *CzechRozm* 212; *PaprPan* A3v; Skażesz co kiedy íprawiedliwie? czyli/ Kto ná to czeka/ bárzo íye omyli *KochPs* 84; *CzechEp* 59.

»nic się nie omylić« (5): *RejPs* 115v; *RejJóz* K7; Pánu Bogu sie porucz/ inemu nikomu. Temu wierz temu dufay nic sie nie omyliłz/ Snádnie y bez obrony złego wnet náchyliłz *RejWiz* 90; A tu dopiro pewnie cie íści/ á pewnieć obiecuie/ iż sie ná tym nic nie omyliłz/ iż wnidzyefz do krolestwá iego świętego. *RejPos* 190; TV sie nic nie omyliłz nacž ich iedno žádałz/ Y záwśze ich w potrzebie ták mężne ogládałz *PaprPan* Z4.

Synonimy: 1. obłędzić się, zbłądzić; 2. zawieść się.

Formacje współrdzenne cf MYLIĆ.